

OKTATÓ PÉLDÁK

35. A GYAKORLAT TÖSZI A MESTÖRSÉGÖT

Vót egy királ. A királ hűtlen lött a feleségihön, elhajtotta magátul. Az asszon bánatába kimönt az erdőbe, ott sírdogált mindég.

Az asszonnak vót egy csecsemője, oszt elhalt az erdőbe a kicsikéje. Nagyon sok teje vót mán, nem tudott vele mi csinálni. Tanát egy kiskecskét, elkezdte szoptatni. Az erdő mellett vót egy nad darab gyöp, odajárt virágot szönni. A virágbul koszorút kötött a kislán sírjára.

Ahogy járt ki az erdőbül virágot szödögetni, a kecskét magával vitte. De több ideig, ahogy hordozta magával, a kiskecske naprul napra növekedött. Annyira mögnyöt, mint egy öreg kecske. Az asszon észre se vötte, hogy a kecske nehéz vóna, mer hozzá vót szokva.

Egyször ara mönt a királ, möglátta. Asz kérözte tüle, hogy biri ű ezt a kecskét, mikor a kecske maj csak olan nehéz, mint ű?

Az asszon asz felelte:

– Mikor a gyakorlat töszí a mestörségöt.

Ezön a királ nagyon aggódott*, hogy gyühet az ki, hogy a gyakorlat töszí a mestörségöt?

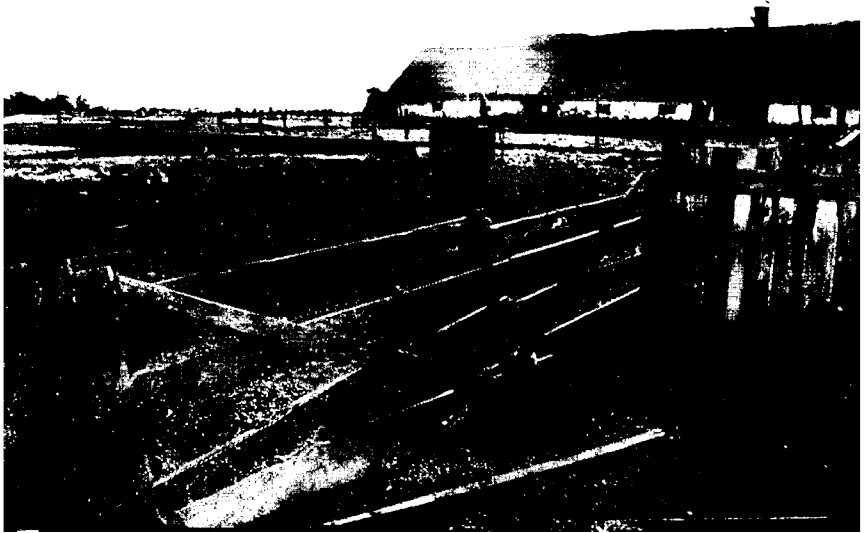
Akkor a királ mindég ara mönt sétálni. Egyször lest vetött rá. Akkor látta, hogy viszi ki a kecskét, mikor mén a virágot szönni, mög mikor ballagott haza. A királnak

* töprengett

15

16

17
18

nagyon mögtetszött az asszon, mind azelőtt, de nem üsmert rá. Akkor az asszont kérdözgette, hogy hogy került ű az erdőbe? Hogyan hordi azt a kecskét?

Hogy elmesélte a királnak, hogy ütet elhajtotta az ura. Vót neki egy csecsemője, kimönt az erdőbe, ott sírdogált mindég.

– Möghalt aztán a csecsemőm. Akkor fogtam ezt a kecskét, azúta mindég szoptatom, azúta hordozom, azúta hozzá vagyok szokva. Nem is nehezebb, mint kiskorába vót.

A királ kérdözte, hogy mit dógozott azúta?

Ez alatt az üdő alatt mindönnap koszorút kötött a kislánnak a sírjára. Mer az a csecsemő lán vót. Aztán bemutatta a királnak a sok szép koszorút.

A királnak nagyon mögesött a szíve. Röttön magával vitte a feleségit haza.

36. (A MÁNGLIS PINCE ÉS AZ IMÁDSÁG)

Vót egy kiráj, akinek egyetlen fia vót, akit ojan kényönkedvön neveltetött, hogy még a szélnek se hatták mögfújni. Mivelhogy a kiráj nagyon gyönyörködött benne, nagyon szomorú vót, mikó mögjelöntött álzába, hogy mikor a fia húszéves lösz, akkor az istennyila agyon fogja ütni.

Ezön a kiráj nagyon szomorú vót, mindég gondolkodott, hogy mit tudjon ű csinálni ojan hejet, ahova el tudjon a fia húzónni, hogy az istennyila mög ne üsse?

Csináztatott a kiráj ojan mánglis* acélbul öntvénypincét, hogy még a feneke is, az ódala is, mög a teteje is ojan erős mánglis acélöntvénybül vót kicsinálva, hogy a vastagsága hét méter vastag vót mindönfelé. Úgy gondolta: maj ha ideér az az idő, a fiát belezári, hogy maj mögmönti a haláltul. De azér a kiráj nagyon szomorkodott.

Egyször osztán odament egy öreg kúdús. Asz kérdözte a kirájtul, hogy mé ojan szomorú, mikor magának van mindöne?

– Ó – aszongya –, szögén kúdús! Hasztalan mondom én mög tenéköd, ús se segítsz te rajta!

– Ó, kirájtatám, nézd, nem tudjuk, hogy a bajon ki tud segíteni.

* mánglis

Akkor az öreg kiráj mégis mögmondta neki, hogy mögjelöntődött álmába, hogy:

– Egyetlenegy fiam van, és húszéves korába agyon fogja ütni az istenharagja.

– No – aszongya –, hátha segítök én azon? Maj elgyüvök én akkor, mikor az az üdő lösz!

Úgy is csinálta az öreg kúdús: mikor mán ideért az az üdő, elmönt a királi palotára. De itten az az üdő nem is mutatkozott, hogy valami zivatar lösz, csak az ég alján egy kis fekete fölhő látszott. Odamönt az öreg kúdús, hogy mos mán engedje el a királ úvele a fiát!

A királ elsőbb nem akarta engenni, mert asz mondta, hogy ű csináltatott neki ojan pincét mánglis acélbul, hogy majd ott nem árthat neki az istennyila. De itt az öreg kúdús annyira könyörgött, hogy csak engedje mög, hogy úvele möhessön, hogy a kiráj mögengedte.

Elighogy kiértek a síkságra, ojan nagy zivatar kerūt abbul a kis fekete föllegbül, hogy asz gondolták: mos van a világ vége.

Az öreg kúdús a fiút kivezette egy nagy síkságra, ahun semmi elhúzódó hel nem vót, és legjobban csattogott és villámlott. Itt oszt letérbetyültek, imádkoztak. Ott vótak, még a zivatarnak vége nem lött. Olan nagy zivatar vót, hogy a királ még a szobábul se mert kigyünni.

Mikor vége lött a nagy zivatarnak, a csattogásnak és villámlásnak, akkor [az öreg koldúsék] főkeltek, és ballagtak befelé. A királ pedig akkor gyütt ki a kastébul, és látja, hogy a fiú életten gyün befelé. A pincérül pedig a királ el is felejtközött örömibe.

Mikor az öreg kúdús beért a királ fiával, aszongya:

– Lásd, királatyám, hogy életbe maradt a fiad! Hanem mos nézd mög a pincét, akit csináltattál!

Akkor nézi a királ a mánglis acél öntött pincéjit. Úgy összeliggatta az istennyila, mind a legsűrűbb rostának a likjai.

Akkor látta, hogy az istenharagja ellen nem ér semmit se a mánglis pince, többet ér az imádság.

A királ osztán nagyon mögajándékozta az öreg kúdúst, nem köllött neki kúdulni.

37. (A SOK PUSKA)

Vót egy nagyon gazdag embör, akinek sok kincse vót. Annyira féltötték, hogy annyi puskájuk vót, hogy környes-körül a házba elig fért.

Egyször elmönt hozzájuk egy legénembör bérésnek. Azt kérdezte:

– Ugyan, gazduram! Minek maguknak az a sok puska?
– Hát fiam, azé van, mer tudják, hogy nekünk sok pénzünk van, hogy ide ne gyűjenek lopni.

– Ó – aszongya a bérés –, ettül könnyen elopathi, aki akari.

– Nem lopi azt el, fiam! – erősítgette az öreg.

Egyször kért a legén három napi szabadságot. Mikor elmönt, a középső este főkészült betyárruhába; a derekára gyűszűt* kötött, mellé két kést szúrt, és két pisztolt odagyugott. Avval oszt kileste, mikor a gazdáék leültek vacsorálni. Akkor szépen benyitotta az ajtót, közéjük tartotta azt a rezdás pisztolt, akiben még gojó se vót.

Asz mondta nekik:

– Adják kendtök elő a pénzüket! Hallottam, hogy sok kincsük van!

Na, de ezök úgy mög vótak ijedve, hogy mindnyájinak kiesött a kanál a kezibül. Aszongya:

– Öreg, ne tagadja ken, azt a vén betyár ere-ara! Mer

* tüzsző, deréköv

itt sok osztózás nincsen, hanem vagy pézt, vagy életöt
vőszők el!

Látta az öreg, hogy erőssen fogni, aszongya:

– Hát, kéröm, a pénzünk ebbe a szobába nincsen,
hanem maj kimögyök érte és behozom.

– No – aszongya –, öreg, előre!

Az embör úgy gondolta, hogy maj a fiai fővőszik
a puskát, oszt maj agyonlüvik. Észhön kapott, az ablakra
odakiátott a bérös:

– Tik mög vigyázzatok odakinn! Ha valamölik mög-
mozdul, lüjétek körösztüln az ablakon!

Ezök mögijedtek, odavillantottak az ablakra. Úgy
látták, többen vannak odakinn, mint űk odabenn, még
az asztaltul se mert egy se mögmozdulni. Elvitte a bérös
a pézt.

Mikor a három nap letelt, a bérös hazagyütt. Hallja,
hogy mindnyájan nagyon szomorúak. Kérdözte:

– Hát kentök mér ojan szomorúak, és hun van az a sok
puska a falrul?

Aszongya a gazda:

– Hó, fiam! Nem vótá itt benn. Elvitték a sok pénzün-
ket!

– Hát hogy vihették el, mikor a fal körül tele vót pus-
kával, kentök is ijen sokan vótak!

– Jaj, de azok még többen vótak odakinn!

– Á – aszongya – löhetetlen. űl löhet, hogy csak egy
vót?

– Nem egy vót a, fiam! Mer nagyon sokan vótak.

– No – aszongya –, én tudom, hogy ez nem vót több
egynél!

De az öreg crösítötte, hogy sokan vótak.

– No, én betanúsítom kentöknek, hogy egy embör vót.

– Ha betanúsítod, neköd is sok kincsöt adok!
Akkor emönt. Főkészült abba a ruhába, akibe ott vót,
és odavitte a sok pézt vissza.
– No – aszongya –, lássák kentök, hogy csak én vótam
magam. Visszahoztam kentöknek a pénzüket!
Még akkor se akarta az öreg elhinni. Aszonta:
– Kétannyian vótak az ablakon.
– No, hát ha nem hiszik kentök, nézzenek az ablakra
mindnyájan! Ugyanannyi embört látnak kentök.
Akkor mondta az öreg, hogy:
– Nem vót ölég eszünk.
A béröst oszt mögjutalmazta. Adott neki annyi pézt,
hogy nem köllött neki béröskönni.

38. AZ EGYSZÖRI KÉT KOMA

Az egyik koma így gondolta magába:

– Ha nagyon szeretnél gazdag lönni, maj becsaplak!
No – aszongya a komájának –, kend könnyen möggazdulhat, ha akar! Van kennek egy tehene. Adja ken el, és jön ken föl Budapestre, ott mög löhet gazdulni! – Így gondolta, hogy majd a tehen árát elköti.

Az embör eladta a tehenit kétszáz forinté, és csakugyan fölmönt Budapestre. Mikor möglátta Budapestön a házakat, elkezdött bámolni.

Möglátta két gróf az emeletrül:

– Ez muszaj, hogy idegön embör, még nem látott ijen nagy házakat – mondta az egyik a másikának.

Az egyik gróf lekiátott:

– Ugye, bácsi, mit keres?

Aszongya:

– Elgyüttem ide. Aszonta a komám, hogy itt mög löhet gazdulni!

– Híjuk föl ezt a szögén embört, maj mögviccölünk vele! – mondja az egyik gróf.

Leküdtek a grófok mingyá egy inast, hogy híja föl! Mikor fömönt a szögén embör, azt kérdözik:

– Hogy akar maga itt möggazdulni?

– Asz mondta a komám, hogy adjam el a tehenemet, gyűjek föl ide, itt möggazdulhatok. Én osztán eladtam

a tehenemet kétszáz forintér. Főgyüttem ide Pestre az árával.

– No – aszongya egyik a másiknak –, jó lösz ezt becsapni azé a kétszáz forinté.

– No – aszongya –, szögén embör, tögye ken le a kétszáz forintot az asztralra! Maj mink is mellé töszünk kétszáz forintot. És ha kitanáli kend, amit kennek mondunk, akkor kendé lösz a négyszáz forint. Ha pedig nem találí kend ki, akkor a mienk lösz.

Itt oszt a szögén embör letötte a kétszáz forintot.

– No – aszongya a gróf –, ha kitanáli kend, hogy hun a világ közepe, akkor a kendé lösz a négyszáz forint. Ha pedig ki nem tanáli, akkor a mienk lösz.

Avval a szögén embör kiugrott a ház közepire, és ott mögdobogtati a lábával a földet, aszongya:

– Itt van, uraim! Ha nem hiszik, hát mérjék föl!

Itt a két gróf nem tudott ere sömmit se szólí, mer mindönütt ott van a világ közepe, és ott legmagossabb az ég fölötte. – A szögén emböré lött a négyszáz forint.

– No – aszongya –, szögén embör! Maj mondunk másikat. Hanem tödd le a négyszáz forintot, majd annak is mellé töszünk négyszázat. Ha kitanáli kend, hogy hun legméjebb a Tisza, akkor kendé lösz a nyócszáz forint. Ha nem tanáli kend ki, akkor a mienk lösz.

Aszongya a szögén embör:

– Ott legméjebb a Tisza, ahun én belehajítok egy küvet. Ha nem hiszik, mérjék mög!

Itt a két gróf nem tudott semmit se szólí. Úk azé a nyócszáz forinté nem méricskélik a Tiszát. – A szögén emböré lött a nyócszáz forint.

Most aszongya a szögén embör:

– Most én letöszöm a nyócszáz forintot, maguk is

tögyenek nyócszázat. Ha kitanálik, amit én mondok, akkor a maguké lösz az ezörhatszáz forint; ha nem tanálik ki, akkor az enyim lösz.

Mikor a két gróf letötte a pézt, aszongya a szögén embör:

– Mondják mög neköm, hogy híják az én komámat, aki Pestre küdőtt möggazdulni? – De mán a szögén embör mögfogta a pézt.

Aszongya a két gróf:

– Hát mink azt nem tudjuk, hogy híják kendnek a komáját.

– Hát hogy tunnák – aszongya a szögén embör –, mikor én se tudom!

Itt oszt elvitte a szögén embör az ezörhatszáz forintot. Így oszt möggazdult. Elmönt a komájáhon, elmondta neki, hogy möggazdult Budapestön. Mutatta a pézit is.

Akkor a komájának is vót egy kis péze, ű is fővitte Budapestre. Csakhogy neki a péze is elfogyott, mellé még jól el is verték. Oszt örökös haragos lött a két komábul.

39. AKI MÁSNAK ÁSI AZ ÁRKOT, MAGA SZAKAD BELE

Vót egy nagyon hihetetlen* asszony. Elmönt hozzá egy öreg kúdús kérőgetni, aki a falu szélin lakott. Mikor az öreg kúdús odamönt, az asszony a szomszédjának rosszat kévánt.

Az öreg kúdús asz mondta:

– Mé kévánod, mikor aki másnak árkot ás, maga szakad bele?

Aszonta az asszon magába:

– Maj möglátom én: ki szakad bele!

Sütött a kuldúsnak cipót, mérget tött bele. Mikor más-kor odamönt a kuldús, odadta neki. Az öreg kuldús hazavitte a cipót. Vót neki sok száraz kinyere, nem kezdte mög a puha cipót, hanem főttötte a pócra, és ú aztat ötte, amölik szárazabb vót.

Ez alatt az üdő alatt a hihetetlen asszonnak a fia gyütt haza a katonaságtul. Késő éccaka érközött a faluba. Bemönt a szélső házba, ahuri az öreg kuldús lakott. Nagyon el vót fáradva, mög éhözve. Panaszkodott, hogy elfáradt, mög hogy möjen éhös!

Az öreg kuldús levötte a pócrul a puha cipót, odadta néki. Mingyá mögszegte. Elighogy néhányat falt belüle, mingyá rosszul érozte magát.

Az öreg kuldús ezön mögijedt. Eszaladt a szomszéd-

* hietlen

dokhon, hogy egy katona begyűtt hozzá, nagyon éhös vót, ű osztán puha cipóval mögkénálta, oszt nagyon rosszul lött. De mire a szomszédok összeszaladtak, akkor mán beszélni se tudott.

Itt oszt a ruhát leszödték rúla. Akkor látták, hogy az ünge elejibe van a neve varva. Látták, hogy a hihetetlen asszonnak a fia.

Elmöntek az asszonhon. Asz mondták az asszonnak, hogy a fia rosszul van, aki a katonaságtul gyün haza. De mire az asszon odaért, akkorra a fia möghalt.

Itten a hihetetlen asszon az öreg kuldúst bejelöntötte, hogy az talán adott be neki valamit, azé halt mög.

Az öreg kuldús pedig azé jelöntötte be az asszont, hogy éppen abbul a cipóbul adott neki, akit a hihetetlen asszon adott neki.

Itt oszt a cipót mögvizsgálták, mérget tanátak benne. Itt oszt az asszon örökös rabságba jutott.

Igy járt a hihetetlen asszon: másnak ásta az árkot, maga szakadt bele!

40. (ISTEN VERÉSE)

Egy embörnek a fia mikor hazagyütt Amerikából, az apját mög az anyját nem tanálta otthun, csak egy kis lántestvérjít. A kislán nem ismerte mög, hogy az ű bátyja.

Aszonta a lánnak: süssön szalonnát mög tojást! Adott neki egypár koronát. Avval osztán, mikor a legén mögebédölt, kimönt az istállóba alunni.

Az alatt az üdő alatt, még ű aludt, hazagyütt az apja mög az anyja. A lán pedig kiszaladt elébük az udvarra, dicseködött nekik, hogy:

– Itt van egy embör, adott neköm is két koronát, amé sütöttem neki rátottát. Nagyon sok péze van neki!

Itt oszt az asszon ara kénszerítötte az urát, hogy:

– Üssük agyon a pézié!

Az embör nem akarta, de az asszon csak azt hajtogatta, hogy:

– Üssük agyon a pézié!

Annyira beszélt az urának, hogy az ura aszonta:

– Nem bánom! Hanem előbb eredj el, hozzál fél liter pálinkát!

Az asszon elmönt. A kocsmába is vót egy fiú, aki Amerikából gyütt az ű fiukkal haza. Mikor möglátta az asszont, aszongya:

– No, viszi ken a pálinkát az új vendégnek? Örülnek, ugye, hogy hazagyütt a fiuk Amerikából?

Akkor az asszon nem várta, hogy kimérjék a fél liter

pálinkát, csak lelketlen szaladt haza. Mikor beért a kiskapun, kiabálta az urának:

– Jaj, ne bántsa ken, mer az a mi fiunk!

Itt oszt az embör mán akkorra agyonütötte a fiát.

Akkor röttön mögfordút, és az asszon fejit kétfelé vágta. Bejelöntötte magát: mos csináljanak vele, amit akarnak. Nem bánja, ha fölakasztik is.

De az embörnek nem lött semmi büntetése se, mer az embör nem vót hibás. Az asszon mondta, hogy: üssük agyon!

41. (AKIT AZ APJA ROSSZRA TANÍTOTT)

Vót egy embör, aki a fiát sose intötte, hanem a rossz cselekedetre tanította. Annyira elrosszult a gyerök, hogy mán mikó erősödött, bujdosójé köllött neki lönni.

Itt oszt a gyerök az erdőbe tanyázott mindég, mer faluba, városba nem möhetött sose, mer a röndörök, csöndérök nagyon mögverték. Az erdőbe osztán fagyükerekkel mög nádböngével* élt.

Egyször az erdőbe mönt a fiatal embörnek az apja fáé, és ű möglátta, hogy az erdő szélin a fát szödögeti. Mögüsmerte, de az apja ütet nem üsmerte mög, mer mán akkó nagyon mögszörösödött, nem borotválkozott. Aszongya néki:

– Ugyan, bácsikám, gyűjön ki hónap is! Hozzon ken kinyeret, mer mán régön nem öttem. Inkább szödök érte jó rakás száraz fát!

Az embör csakugyan is kimönt másnap. A fiatal embör az erdő szélin várta, de fát nem szödött. Mikor odaköszön az öreg embör:

– Jó napot, édös fiam!

Aszongya a fiatal embör:

– Adjon isten kennek is, öreg bácsi! No – aszongya – hozott kend-e kinyeret? – Asz kérözte legelsőbb is.

Aszongya:

* 'töve a nádnak' (K.)

– Hoztam.

– Na, ha hozott kend, gyé kend be ara az erdőbe, ott van az a rakás fa, akit szödtem. Ottan majd bekötheti ken!

Mikor annyira bemöntek, hogy mos má nem láthatta senki, aszongya neki:

– Hát öreg, fogja ken mög ezt a vékon fát, és húzza ke le a földre!

Az öreg lehúzta. A fia asz kérdezte:

– Hajlik-e?

Aszongya a öreg:

– Hajlik.

– Mos emerrül próbálja ken, a másik ódalára hajlítani!

Az öreg ara is hajlította, ara is hajlott. Mógén kérdözi a fiú:

– Hajlik-e?

Aszongya az öreg:

– Hajlik.

– No, fogja ken mög ezt a vastagot! Hát e hajlik-e? Húzza ken!

Aszongya az öreg:

– Hasztalan húzom, mer e mán öreg, nem hajlik.

– Hát tudja ken, hogy ha öreg a fa, nem hajlik? Üsmer kend-e engömet?

– Nem üsmerlek – mondja az öreg.

– Én vagyok a ken fia, akit kend a rosszra tanított. Nem hajlított kend, akkor még hajútam vóna. Kennek köszönhetöm, hogy mos ilyen vagyok. Hanem mos mögnyúzom kendet eleventen!

Akkor odakötötte a fáhon avval a kötéllel, akivel az öreg mönt fáé, oszt mögnyúzta. Akkor emönt az [bíró]

urakhon, bejelöntötte magát: mos mán tögyenek vele, amit akarnak.

Kérdözték az urak, hogy:

– Mié nyúzta mög eleventen az apját?

Aszonta, hogy ű nem lött vóna ijen, ha az apja rosszra nem tanította vóna. Mos mán nem fog rossz lönni, nem fogi senkiét se bántani; mégha az uccán tanáli is, visszaadja.

Az urak aszonták: ha az apja nem tanította vóna rosszra, űtet se nyúzta vóna mög.

Akkor az embört szabadlábra eresztötték.

42. A VÁJÚ

Vót egy embör. Az apja mán üdöses vót. Nem szerette, hogy az apja az asztalná övött vele, mer nem tudott mán úgy önni, mint ű, hanem úgy övött, mint a gyerök. Itt osztán az embör úgy gondolta el, hogy hát csinál az apjának vájút. Hozzáfogott vájút csinálni.

Möglátta a gyeröke, hogy csinál az apja vájút. Asz kérdözi az apjátul:

– Mit akar ken ebbül csinálni, édösapám?

– Ebbül csinállok – mondja az apja – öregapátoknak vájút, mer mán nagyon öreg, ne az asztalná ögyön, hanem ebbül a vájúbull!

Akkor mondta a gyermek:

– Ugye, édösapám, ha ken mögöregszik, én is kennek ijét csinállok, hogy ken is abbul ögyön?

Az embör mingyá összedarabolta a fát, nem csinálta, mer eszibe jutott, hogy ű s lösz öreg embör.